

Marieta Luca, Cornel Gîrbea, Constantin Rășchitor, Coca Gheorghiu și Florin Crăciunescu

2

DUDUL LUI TRAIAN

Teatrul „Ion Vasilescu”

Data premierei : 15 nov., 1974.

Regia : NICOLAE FRUNZETTI ; Scenografia : SORIN POPA.

Distribuția : DINU CEZAR (Leon Cezăreanu) ; ADRIAN PETRACHE (Remus Popescu) ; FLORIN CRĂCIUNESCU (Totoș) ; CORNEL GÎRBEA (Generalul) ; CONSTANTIN RĂȘCHITOR (Dr. Goldenberg) ; MARIUS MARINESCU (T. Tetolianu) ; DIMITRIE DUNEA (Wilhelm Kneip) ; ION HIDIȘAN (Pr. Stoltz) ; GHEORGHE MIHALACHE (Danu) ; COCA GHEORGHIU (Coana Olimpia) ; MARIETA LEUCA (Camelia Agape) ; CRISTINA DELEANU (Lulu) ; MARIANA CERCEL (Alice) ; ADINA POPESCU (Octavia) ; DODO ICONOMU (O doamnă) ; LIVIU BORȘAN (Polițistul) ; MIRCEA MICLUȘ (Alegătorul I) ; ION DONDOS (Alegătorul II).

Teatrele sînt deosebit de binevoitoare în stagiunea aceasta cu dramaturgia lui Victor Ion Popa. Prin țară continuă să fie reprezentată omenoasa comedie *Tache, Ianke și Kadir*, în capitală Teatrul „Creangă” joacă *Păpușa cu piciorul rupt*, la Teatrul Mic putem vedea drama socială *Răspîntia cea mare*, iar Teatrul „Ion Vasilescu” descoperă și valorifică în spectacol o comedie cu dese accente satirice scrisă acum vreo patru decenii și ignorată apoi de însuși autorul și de teatre. Iată, simpla enumerare a cîtorva din titlurile de care se leagă numele dramaturgului Victor Ion Popa — și pentru întregirea tabloului, să mai adăugăm *Ciuta*, *Mușcata din fereastră* și

Acord familial — arată diversitatea teritoriilor stilistice pe care s-a exercitat în scris cel care-și legase destinul de teatrul românesc dintre cele două războaie mondiale.

Să ne amintim că a fost regizor eminent și animator de trupă, director și scenograf, desenator practicînd predilect caricatura, teoretician de teatru, prozator deopotrivă preocupat de genul scurt și de roman, pentru a înțelege și mai bine de ce scriind teatru, nu s-a putut opri la un singur gen. De la *Ciuta la Răspîntia cea mare*, drumul preocupărilor lui, trece și prin comedia-pamflet și ceea ce ne miră azi nu sînt neașteptatele salturi de la o extremă la alta, cît nestatornicia. Să fie vorba de lipsa de încredere în anumite laturi ale resurselor sale ? În cazul nostru, înclin să cred că da. *Dudul lui Traian*, în forma care ne-a rămas, arată a ciornă, a variantă de lucru, cu cele vreo sută și patruzeci de pagini de manuscris stufos și dezlinat. Regizorul Nicolae Frunzetti a început prin a tăia, a scurta, a pieptăna, a încercat adică să apropie textul de o variantă scenică să-i zicem, convenabilă, operațiune absolut necesară și chiar posibilă în cazul de față, dar o asemenea cutezătoare întreprindere presupune o singură operațiune, înlăturarea prisosului. În urmă, rămîn golurile răriturii, ochiurile urzelii pe care autorul n-are cum să le mai umple și regizorul nu poate s-o facă. Păstrăm regretul că autorul însuși nu și-a desăvîrșit lucrarea care, eliberată de balast, s-ar fi înălțat alături de ...*Escu*, de *Titanic vals*, de *Omul care a văzut moartea*. Prin aceasta nu vreau

Adrian Petrace, Cristina Deleanu și Mariana Cercel

să anulez valoarea inițiativei Teatrului „Ion Vasilescu”, dimpotrivă vreau să subliniez dificultatea muncii de realizare a spectacolului și mai cu seamă, să arăt că nici un efort nu e de prisos cînd se pornește de la dorința de a introduce în circuitul valorilor artistice, o operă inedită, fie ea nedesăvîrșită, dar în măsură să întregescă imaginea complexă a unei remarcabile personalități.

Într-adevăr *Dudul lui Traian*, prin direcția pe care e orientat atacul satirei, arată atitudinea net potrivnică a lui Victor Ion Popa față de politicianismul și politicienii vremii sale. Succesiunea neîntreruptă la guvern a partidelor „istorice” și consecințele acestui joc pe plan local, traduse în atît de grăitorul refren „pleacă ai noștri, vin ai noștri” sînt cu pătrundere și vervă pamfletară înfățișate de autor, ca și convoiul de interese meschine ascunse îndărătul sforăitoarelor discursuri patriotarde. Sînt zugrăvite nu numai potrivnicile aparente ale burgheziei provinciale, ci și moravurile familiale și mondene, într-un tablou pestrîi, viu colorat, complex, caricatural. Dacă piesa nu este prea riguros structurată pe un conflict unitar, acțiunea alunecînd de la dreapta sau la stînga firului enunțat, ba chiar abătîndu-se mult spre final de la ceea ce s-ar fi vrut fir central, dacă un filon satiric sau altul sînt doar descoperite, nu și exploatare, dacă, însfîrșit, moravurile burgheziei provinciale nu sînt violent biciuite ci înfățișate cu o detașată îngăduință, e drept, nu neînsoțită de dispreț, în schimb, galeria de portrete, completă, e punctul de rezistență al piesei. Pe acest punct de rezistență și-a construit spectacolul Nicolae Frunzetti, spectacol care nu rămîne cu nimic dator inițiativei de a însufleți această piesă. Este gîndit cu claritate pe direcția comediei-pamflet și cu conștiința limitelor de adîncime și construcție ale piesei. Cu conștiința, dar nu și cu complexul acestor limite, regizorul s-a preocupat cu predilecție de înfățișarea unui mediu social-istoric concret, acela al burgheziei provinciale, în saloanele căreia se împletesc intrigi politice și de alcov, se încheie afaceri matrimoniale sau tranzacții comerciale. Eleganța parvenită, opulența împotmolită în prost-gust,

au fost înfățișate de scenograful Sorin Popa, al cărui decor și ale cărui costume s-ar fi decupat mai sugestiv dacă nu ar fi fost eclipsate de un fundal pictat în culori prea aggressive.

Distribuția reunește pe mai toți actorii de comedie ai trupei și se face astfel dovadă, (de care încă mai e nevoie cîte odată, și pe alocuri) că utilizarea la nivel maxim a potențialului creator al unei trupei e strîns legată de calitatea repertoriului. Iată, un actor căruia nu i-au fost încredințate pînă acum partituri prea generoase, Dinu Cezar, reușește să portretizeze admirabil un personaj complex, un avocat demagog și arivist, compunînd o suită de gesturi alunecoase, rotunjite printr-un presupus exercițiu în fața oglinzii, un mers trufaș, o vorbire domoală, catifelată, de om sigur pe sine și care se vrea convingător. Constantin Rășchitor, actor cu vechi state de serviciu și cu excelente reușite în acest teatru, deși distribuit după prejudecata empoi-ului, reușește în rolul doctorului Goldenberg să-și înfățișeze colorat personajul dincolo de aparențele care oricum îi stăteau la îndemînă și să strecoare printre faldurile bonomiei în care îl investisese autorul, scelpiri tăioase de luciditate crudă și lipsă de scrupule. Florin Crăciunescu, sigur pe mijloacele lui, semeț și tanțos, înfățișează cu bune rezultate un fante de provincie găunos și corupt. Un general în retragere, abil afacarist, terorizat de o soție în veșnică ofensivă și de o fiică răzgînată, realizează Cornel Girbea, secundat cu aplomb comic de Coca Gheorghiu și cu bineștiutele fandoseli de domnișorică ale Adinei Popescu. O compoziție laudabilă realizează și Marieta Luca, actriță de largă utilizare, care pentru o dată renunță la farmec personal și feminitate, și compune un personaj stafidit, o domnișoară bătrînă, fals moralistă, cutremurată de pomiri tănuite. Grațioasă, elegantă, foarte flou-flou, e Cristina Deleanu, interpreta inteligentă a „cohuptei phofesoabe de fanceză”. Corect și simpatice, dar parcă prea studiat, prea gata să pozeze, într-un rol destul de întins dar destul de liniar, Adrian Petrace, interpretul lui Remus Popescu, inadaptabilul. În rolul ingrateri soții a acestuia, frumusețică și cam fără vlagă, Mariana Cercel. Marius Marinescu are cîteva momente bune, cîteva foarte bune și un final în care contrazice tot ce izbutise, în rolul lui T. Tetoianu. Cîteva momente cu haz are Dimitrie Dunea într-un rol episodic, dar nici un haz n-are Ion Hidișan într-o apariție străînă de spiritul piesei și de stilul ansamblului.

În linii mari spectacolul e izbutit, meritul principal revenind interpretelor, dar să nu uităm a pune din nou în lumină inițiativa de a restitui publicului această piesă care în ciuda neîmplinirilor ei, rămîne o parte din întregul unei valoroase moșteniri, lăsată nouă de unul din cei mai prețuiți înaintași ai teatrului românesc.

Virgil Munteanu